

- ВО «Агропромиздат», 1985. — 480 с., ил.— (Учебники и учеб. пособия для высш. учеб. заведений).
9. Энергоактивные здания / Н. П. Селиванов, А. И. Мелуа, С. В. Зоколей и др.; Под ред. Э. В. Сарнацкого и Н. П. Селиванова.— М.: Стройиздат, 1988. — 376 с.: ил.
10. Яблонська Г.Д. Економічна ефективність і якість містобудівних та архітектурних рішень: навчальний посібник / Г.Д. Яблонська. – К.: КНУБА, 2013. – 120 с.: іл.

Аннотация

В статье рассмотрено комплексное воздействие внутренних и внешних факторов на формирование вертикальных агропромышленных комплексов.

Ключевые слова: формообразование, процессы производства, функционально-планировочная структура, кооперирование, энергоэффективность.

Annotation

The article deals with complex impact of internal and external factors on the formation of vertical agro-industrial complexes.

Key words: formation, production processes, functional planning structure, cooperation, energy efficiency.

УДК 727.97; 727.012

І. Л. Кравченко,

к.арх., доцент кафедри теорії архітектури КНУБА

В. Г. Мулєєва,

ст. групи АБС-63 кафедри теорії архітектури КНУБА

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Анотація: в статті проаналізовано стан системи позашкільних навчальних закладів України та виявлено основні чинники впливу на їх подальший розвиток.

Ключові слова: позашкільна освіта, заклади позашкільної освіти, система позашкільної освіти.

Вступ. Серед соціальних інститутів виховання й розвитку підростаючих поколінь особлива роль належить позашкільній освіті. У сучасному розумінні позашкільна освіта — це науково обґрунтована в логічній єдності, наступності та послідовності система додаткових знань, умінь та навичок, що здобувають

діти і молодь у позашкільних навчальних закладах в позаурочний і позанавчальний час.

Позашкільна освіта є невід'ємною частиною мікросередовища (соціуму), яке сприяє реалізації індивідуальних психофізичних і соціальних потреб особистості, що розвивається, розкриттю її творчого потенціалу, формуванню соціально значущих якостей. Заклади системи позашкільної освіти відіграють важливу роль у системі безперервної освіти учнівської молоді [1].

Позашкільна освіта є однією з найважливіших ідеологічних складових процесу навчання дітей і молоді. Її мета, як і освіти зокрема, - формування моральної особистості учня, розвиток високих моральних якостей і системи цінностей молодого покоління. Ці цінності є загальнолюдськими і не трактуються модними віяннями - це спадок попередніх культурних епох.

На сьогоднішній день система позашкільної освіти являє собою якийсь симбіоз з системи закладів, підзвітних Міністерству освіти і науки України: гуртків, секцій, клубів приватного або комунального зразка з досить вільним ступенем самоосвіти і самовизначення. Плюсом такої системи можна назвати її гнучкість. Маючи певний базис в територіальній структурі міста у вигляді державних установ, система має високу ступінь свободи в сприйнятті попиту на будь-які послуги і відповідає на попит пропозицією, формуючи в осередках попиту певні вузли - закладу або групи закладів приватної форми власності, спрямованих на задоволення потреб. Таким чином, суспільство безпосередньо формує мережу закладів позашкільної освіти [2].

Поряд з плюсами подібної системи негатив криється в недостатній нормативній базі і нестачі контролю над подібними закладами [2].

Система позашкільної освіти має «радянське коріння» і концептуально мало змінилася за період незалежності України. Це обумовлено, в першу чергу, економічними і соціальними чинниками (рис. 1). З одного боку, коштів на яку-небудь глобальну модернізацію державної системи позашкільної освіти виділяється недостатньо, з іншого - попит на позашкільну освіту став підвищуватися в кінці 1990-х - початку 2000-х. В умовах формування вільного економічного ринку послуги не шкільного навчання почали надаватися людьми, які не є фахівцями в сфері навчання дітей і молоді, людьми без відповідної педагогічної освіти. Формування подібних закладів вельми стихійне і мало контролюється технічними нормами [2].

Рис. 1. 1 - Палац культури ім. Королева; 2- Київський Палац дітей та юнацтва.

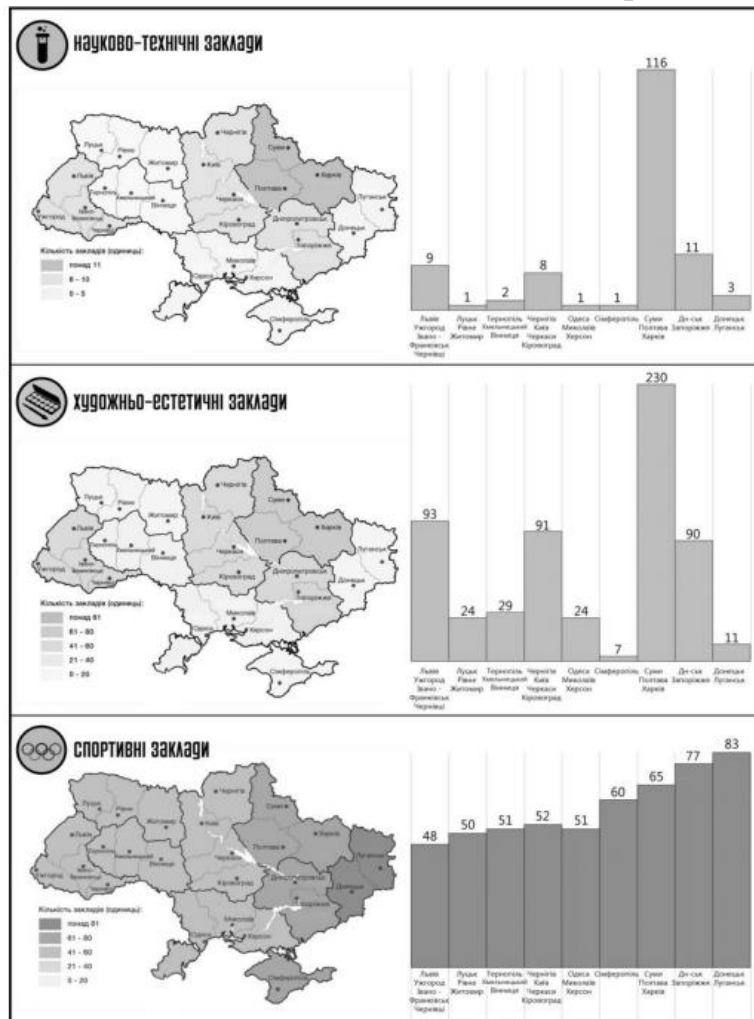
У радянському минулому України система позашкільної освіти була сформована і чітко структурована за чисельністю учнів, типам і профілів установ, характерам дозвілля і т.д. і охоплювала всю соціальну сферу суспільства. [2].

Ґрунтуючись на даних Міністерства освіти і науки України, можна оцінити нерівномірність розподілу держустанов мережі позашкільних навчальних закладів на території держави. Порівняльна характеристика приведена в таблиці 1 [5].

Така нерівномірність обумовлюється як чисельністю населення конкретного регіону, ступенем його соціального розвитку, так і швидкістю відгуку ринку послуг на попит. У Києві менш 15% позашкільних навчальних закладів міста є державними структурами, мають строгий нормативний характер і були сформовані безпосередньо під проходячи в них процес. Більшість установ - приватні дитячі школи, клуби, центри і т.д. – розміщено в орендованих приміщеннях. Такі приміщення не є спеціалізованими та адаптованими під процес, що відбувається в них [2].

Таблиця 1

Щільність позашкільних навчальних закладів по регіонах України

Нажаль, фінансування позашкільної освіти задля розширення мережі державних навчальних закладів недостатнє. Що можна казати, якщо за останні 20 років у місті Києві не було збудовано жодного нового позашкільного навчального закладу? І це незважаючи на те, що у всьому світі однією з передових та найважливіших соціальних галузей є система освіти, що Україна прийняла європейські стандарти у навчанні, що повсякчасно формуються нові типи будівель позашкільних закладів, що банально амортизація будівель у нинішній державній ситуації мінімальна та заклади просто «старіють» і перестають відповідати новим вимогам. Ми можемо спостерігати поступову деградацію та стале заміщення державних закладів приватними або комунальними, де кваліфікація викладачів не завжди має професійний ступінь, а приміщення майже не відповідають технічним нормам. Також звернувши увагу на загальний облік даних місцин, можна прослідкувати істотне нехтування самою архітектурою, як такою. А деякі і загалом не можна побачити з вулиці, не знаючи про їх існування. Через те й власники такого типу

установ вдаються до «дешевих» методів реклами, яка аж ніяк не підпорядковується з місцевістю (рис. 2).

Дитячий клуб «Свято дитинства»

Клуб дитячої творчості «Ухтишка»

Технічна студія «Винахідник»

Дитячий клуб «Капітошка»

Рис. 2. Існуючі недержавні осередки позашкільних закладів.

Висновок. Необхідно відновити, модернізувати та задати напрямки розвитку державної мережі позашкільних навчальних закладів на основі існуючої пострадянської системи. Має бути запроваджена урядова програма розвитку позашкільної діяльності в Україні. За підтримки уряду повинна бути сформована Міністерством освіти і науки України мережа регіональних центрів позашкільної освіти, які будуть містити адміністративну владу у своєму регіоні та розподіляти свої обов'язки поміж районними центрами. Цим районним центрам, у свою чергу, були б адміністративно і нормативно підзвітні дрібніші державні установи позашкільної освіти та заклади приватної форми власності вже конкретного району. Таким чином, було б сформовано дерево нормативної бази, а адміністративна робота передана на місця, що спростило б процес створення нових приватних навчальних закладів на вимогу ринку. Потрібно наділити існуючі районні центри позашкільних робіт (або палаци культури) певним ступенем адміністративної влади. Загальний же адміністративний контроль відбувався б представниками регіонального центру.

На основі запропонованої моделі системи позашкільних навчальних закладів можна сформувати міцні підвалини з державних навчальних закладів та розширити і конкретизувати різноманітні культурні напрямки, як доповнення системи, приватними закладами. Як результат, ми маємо необхідність, як мінімум, в двох нових типологічних схемах будівель

позашкільної освіти: адміністративно-експозиційній схемі регіонального центру, де паралельно з головним процесом контролю за мережею регіону може бути заблокована виставкова функція, та адміністративно-клубній схемі районного центру, де з меншим ступенем зберігається адміністративна функція та додається функція навчальна.

Література:

1. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Історичні етапи розвитку будівель позашкільної освіти на Дніпропетровщині / Наук.-техн.збірник Відпов. ред. М.М. Дьомін. – К., КНУБА, 2015. – Вип. 38. – с. 297.

2. Архітектурний вісник КНУБА: Сравнительная характеристика системы внешкольных учреждений по регионам Украины/Наук.-вироб. збірник / Відповід. ред.:П. М. Куліков. – К.: Кнуба, 2015. – Вип. 5 – с. 37.

3. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Особливості формування дитячих закладів дозвілля в сучасному середовищі міста / Наук.-техн.збірник Відпов. ред. М.М. Дьомін. – К., КНУБА, 2012. – Вип. 31. – с. 421.

4. 4.Оптимізація виховного потенціалу позашкільного навчального закладу: колективна монографія / [Вербицький В.В., Литовченко О.В., Ковбасенко Л.І. та ін.]; за ред. О.В. Литовченко. — К.: Педагогічна думка, 2012. — с.192 с.

5. <http://mon.gov.ua/activity/education/>

Аннотация

В статье проанализировано состояние системы внешкольных учебных заведений Украины и выявлены основные факторы влияния на их дальнейшее развитие.

Ключевые слова: внешкольное образование, учреждения внешкольного образования, система внешкольного образования.

Annotation

In the article the state of the out-of-school educational system in Ukraine is analysed and the basic factors of influence are deduced on their further development.

Key words: out-of-school education, establishments of out-of-school education, system of out-of-school education.